

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DISg 000307

21 januari 1998

Onderwerp
Voormalig Joegoslavië (03/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer
(070) 31 87433

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *DSg0600307*

d.d. 21 jan 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

5 ATAF Vicenza, t.a.v. capt [REDACTED]

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

03/98

(Afgesloten 211200 JAN 1998)

Conclusie/voorzicht

De benoeming van Dodik tot nieuwe premier van de RS zal vermoedelijk de eenheid in de RS versterken, maar te betwijfelen valt of die eenheid zal zijn in de door de internationale gemeenschap gewenste zin. Dodik steunt vrijwel uitsluitend op door de Bosnische Serviërs als "extern" beschouwde krachten, zoals de internationale gemeenschap en de Bosnische Moslims. Zijn coalitie is zeer heterogeen en heeft vrijwel geen gemeenschappelijke kenmerken, anders dan afkeer van de SDS.

Er is sprake van structurele stagnatie in het Bosnische vredesproces. De door de internationale gemeenschap gesuggereerde "vlucht voorwaarts" is daar waarschijnlijk niet het juiste antwoord op.

De positie van de Montenegrijnse premier blijft onzeker. Tegenkrachten bestaan in zijn eigen republiek en op federaal niveau.

Bosnië-Herzegovina

Gelbard roept presidium tot de orde

De speciale Amerikaanse afgezant voor Bosnië-Herzegovina, Gelbard, heeft de leiders van de drie bevolkingsgroepen opgeroepen zich beter aan hun verplichtingen te houden. Gelbard noemde dat "de consequentie van het Amerikaanse besluit de VS-troepen ook na medio 1998 in Bosnië-Herzegovina te houden". Hij herhaalde dat HV Westendorp het recht heeft beslissingen dwingend op te leggen en onderstreepte dat Westendorp op de volledige steun van de Amerikaanse regering kan rekenen. Ook Kroatië en Joegoslavië werden in de rede van Gelbard expliciet opgeroepen hun verplichtingen na te komen. Gelbard heeft ook een ontmoeting gehad met leiders van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), waarbij hij zich ongerust betoonde over de recente retoriek van beide partijen.

De uitlatingen van Gelbard vormen een indicatie dat ook de Amerikaanse regering verontrust is over de impasse waarin het vredesproces verkeert. Ondanks alle bemoedigende woorden van de internationale gemeenschap wordt vrijwel geen vooruitgang meer geboekt op kernelementen van het Dayton-akkoord. Integendeel worden de uitingen van wantrouwen aan het adres van de andere partijen, en in voorkomend geval (met name van Servische zijde) ook aan dat van de internationale gemeenschap, weer feller. Uit de woorden van Gelbard blijkt dat alle partijen in meerdere of mindere mate voor die impasse verantwoordelijk worden geacht. Tegen die achtergrond herhaalt hij waarschuwingen van onder meer Westendorp dat de internationale gemeenschap niet zal aarzelen een doorbraak te bewerkstelligen door het opleggen van dwingende maatregelen, als de conflictpartijen geen consensus weten te bereiken. Het is evenwel de vraag of een dergelijke opgelegde beslissing, op welk gebied dan ook, tot een oplossing van de problemen kan leiden. Veeleer is te verwachten dat de aversie tegen de andere partijen, zowel op nationaal-Bosnisch niveau als binnen de MKF, zou toenemen. In de praktijk zijn er altijd methodes te vinden om zo'n besluit te negeren of te doorkruisen. De Bosnische partijen hebben er zich in het verleden meesters in betoond om anderen voor obstructie verantwoordelijk te stellen. Alle bij het verdrag van Dayton betrokken partijen worden nu geconfronteerd met het probleem dat in dat verdrag essentiële zaken niet duidelijk omschreven of opgelost zijn, zodat alle drie de conflictpartijen argumenten kunnen vinden om hun oorspronkelijke (en onverenigbare) doelstellingen te blijven nastreven. Of de door Gelbard en Westendorp gesuggereerde vlucht voorwaarts daar het gepaste antwoord op is, valt ernstig te betwijfelen.

Bosnische douane-functionarissen ontslagen

De afgelopen dagen is een aantal functionarissen van de Bosnische douane in Sarajevo, maar ook in grensposten als Bihac en Orasje, ontslagen. Op 8 januari jl. waren reeds het hoofd van de douane-organisatie en zijn plaatsvervanger ontslagen. Nadere verklaringen zijn in dit verband nog niet afgelegd. De Bosnische autoriteiten staan reeds geruime tijd onder verdenking van wijdverbreide corruptie en andere, met name financiële, misstanden. Waarschijnlijk houden de genoemde ontslagen daarmee verband. De misstanden, die inderdaad structureel lijken te zijn en aan het licht kwamen in het zogenaamde CAFAO-rapport, hebben tot gevolg dat de Bosnische staat (het CAFAO-rapport noemt specifiek de MKF) miljoenen DM aan inkomsten misloopt, maar ook dat herhaaldelijk wordt bedreigd met het stopzetten van de economische hulpverlening aan het land. Of het de Bosnische overheid daadwerkelijk ernst is met de bestrijding van die misstanden, zal de komende tijd moeten blijken, en sterk afhankelijk zijn van de vraag in hoeverre leidende politici betrokken zijn bij de corruptie. Overigens moet worden onderstreept dat de kwestie ook een etnische dimensie heeft, omdat de (douane)functionarissen aan de Bosnische buitengrenzen in de meeste gevallen Kroaten zijn; er waren in het verleden herhaaldelijk aanwijzingen dat de door hen geïnde in- en uitvoerrechten niet alleen hen persoonlijk, maar ook de Bosnisch-Kroatische staatsinstellingen ten goede kwamen.

Conferentie over terugkeer naar Sarajevo gepland

Volgens Joegoslavische persberichten spelen Gelbard en Westendorp met de gedachte om in februari a.s. een conferentie te beleggen waarbij concrete stappen zullen worden genomen om de terugkeer van Servische en Kroatische bewoners die de afgelopen jaren uit Sarajevo zijn gevlucht, te bewerkstelligen. Volgens deze berichten zouden de betrokken diplomaten druk willen uitoefenen op de (Moslim)voorzitter van het Bosnische presidium Izetbegovic om de betrokken niet-Moslims op te roepen terug te keren naar de Bosnische hoofdstad. Als hij zou weigeren dat te doen, zou alle internationale steun aan Bosnië worden opgeschort. De betreffende berichtgeving is zonder enige twijfel gekleurd, met name waar wordt gesuggereerd dat Izetbegovic c.s. de enige obstakels zijn voor terugkeer van niet-Moslims naar Sarajevo. In dit verband moet worden onderstreept dat de Servische bewoners van die stad niet door de Moslims zijn verdreven, maar, integendeel, door hun eigen politieke leiders gedwongen zijn Sarajevo te verlaten. Maatregelen als de bovengenoemde zouden zeker passen in de door Gelbard en Westendorp gesuggereerde verscherping van het beleid ten aanzien van Bosnië-Herzegovina. Als beide diplomaten overgaan tot een dergelijk initiatief, wordt Izetbegovic enigszins in verlegenheid gebracht. Ten eerste is hij, zoals gezegd, niet de enig verantwoordelijke voor de etnische situatie in de hoofdstad. Bovendien zal hij erop wijzen dat de omstandigheden in Sarajevo niet tot de meest schrijnende in Bosnië-Herzegovina behoren. Inhoudelijk zal hij weinig moeite hebben met de gesuggereerde oproep, omdat zijn partij openlijk streeft naar herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen. Dat zou, gezien het Moslim-aandeel in de vooroorlogse bevolking, in alle delen van Bosnië-Herzegovina een redelijke Moslim-vertegenwoordiging garanderen. Het is echter niet uitgesloten dat uit een dergelijke oproep conflicten ontstaan met de lokale autoriteiten, waarvan ten minste een deel ernaar streeft het exclusieve Moslim-karakter van Sarajevo te behouden.

Moslim/Kroatische Federatie

Silajdzic ontmoet Matesa

Op 15 januari heeft een ontmoeting plaatsgevonden tussen de Bosnische co-premier Silajdzic en zijn Kroatische ambtgenoot Matesa. Op de agenda stonden onder meer de "speciale betrekkingen" tussen beide landen, de positie van de Moslims in Kroatië en de vestiging van een spoorverbinding tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Kort na de ontmoeting met Silajdzic heeft Matesa aangekondigd dat Kroatië van plan is een autoweg te bouwen van Zagreb naar Split; deze zou over Bosnisch grondgebied lopen en onder andere Bihac aandoen. De betrekkingen tussen beide landen staan de afgelopen weken weer onder aanzienlijke druk. Dat is primair het gevolg van het feit dat het verbale geweld van de Bosnische Kroaten tegen de Moslims weer toeneemt. Zelfs indien dat niet de instemming van de Kroatische politieke leiding heeft, hetgeen onaannemelijk is, heeft Zagreb zich er niet openlijk van gedistantieerd. Ook het feit dat de Moslims, evenals een aantal andere groepen (zoals de Serviërs), sinds de jongste Kroatische Grondwetswijziging niet meer als etnische minderheid in Kroatië worden genoemd, is de Bosnische Moslims een doorn in het oog. Anderzijds is op economisch gebied sprake van enigszins overeenkomstige belangen; zo loopt de bestaande (nog uit de tijd van de Joegoslavische Federatie stammende) spoorlijn van het onlangs weer onder Kroatische controle gekomen Vukovar naar Sarajevo, en vandaar weer naar de Kroatische kust bij Ploce, juist langs Brcko. Daarom heeft geen van beide gesprekspartijen belangen bij Servische controle over laatstgenoemde stad.

[REDACTED]

Het is uiterst twijfelachtig of Silajdzic c.s. verheugd zullen zijn over het voornemen twee Kroatische steden met elkaar de verbinden via Bosnisch grondgebied. In ideale omstandigheden zou zo'n verbinding de economische samenwerking kunnen verbeteren. De Bosnische autoriteiten zullen echter bevreesd zijn dat Kroatië politieke (neven)doelstellingen koestert. Zo heeft de Kroatische regering in het verleden nauwe banden onderhouden met de opstandige Moslim-leider Abdic, die met name invloed heeft in Bihac en omgeving. Bovendien zou het bestaan van zo'n weg, afhankelijk van de route, de banden tussen Kroatië en een aantal door de Bosnische Kroaten beheerste gebieden verbeteren en daardoor de inter-etnische samenwerking in Bosnië-Herzegovina verder onder druk kunnen zetten.

Soljic zou hebben gezinspeeld op herovering van Servische gebieden

Het Franse persbureau AFP heeft gemeld dat Soljic zou hebben verklaard dat de strijdkrachten van de MKF nu sterk genoeg zijn om gebieden op de Serviërs te heroveren. Overigens zou Soljic hebben verzekerd dat daarvoor geen plannen bestaan. Hoewel hij de mogelijkheid van een nieuwe oorlog openlijk verwierp, blijkt uit de woorden van Soljic dat hij vertrouwen heeft in de toegenomen kracht van de Bosnische strijdkrachten. Zijn woorden geven aan dat de krachtsverhoudingen in Bosnië-Herzegovina het afgelopen jaar ingrijpend zijn veranderd in Bosnisch voordeel, met name ook door het Equip & Train-programma. Al ontkent Soljic het openlijk, toch zal alleen al dit gegeven de mogelijkheid van nieuwe vijandelijkheden zeker niet verkleinen. Met name de Bosnische Moslims bevinden zich in een geografisch en politiek isolement en achten de kansen om dit langs politieke weg te doorbreken, gering. Overigens is de uitspraak van Soljic opmerkelijk omdat juist zijn eigen etnische groepering, de Bosnische Kroaten, ook op militair gebied voorbehoud maakt bij volledige integratie met de Moslims op militair gebied.

Samenwerkingsovereenkomst tussen SGV en JUL

Een Joegoslavisch persbureau heeft gemeld dat er een samenwerkingsovereenkomst is gesloten tussen de Servische Burgerraad (SGV), de organisatie van Serviërs die gedurende de gehele Bosnische oorlog de Bosnische autoriteiten zijn blijven erkennen, en het Joegoslavische Links (JUL), de neo-communistische organisatie van de echtgenote van de Joegoslavische president Milosevic. Volgens de na afloop uitgegeven verklaring is het doel van deze overeenkomst het creëren van betere leefomstandigheden voor de Serviërs in de MKF en degenen die daarheen willen terugkeren. Daaraan werd toegevoegd dat de autoriteiten van de MKF daaraan in de praktijk niet bijdragen. Dit is een heel opmerkelijk bericht, omdat het in de praktijk zeer verschillende organisaties betreft. De SGV erkent, zoals gesteld, de Bosnische autoriteiten en wordt om die reden door de Bosnisch-Servische regering beschouwd als een organisatie van verraders van de Servische zaak. De afgelopen maanden heeft de SGV zich in toenemende mate kritisch betoond ten opzichte van de autoriteiten in Sarajevo, omdat deze de Serviërs in de MKF zouden discrimineren. De JUL van haar kant streeft naar een herstel van enige vorm van samenwerking tussen voormalige Joegoslavische deelstaten, op niet-etnische en indien mogelijk op communistische basis. Het bestaan en de activiteiten van deze partij zijn voor tegenstanders van Milosevic aanleiding voor beschuldigingen dat ook zijn partij, de SPS, in de praktijk haar communistische verleden niet heeft opgegeven. De JUL, en mogelijk daardoor ook Milosevic, hopen mogelijk door hun samenwerking met de SGV hun invloed in Bosnië-Herzegovina te vergroten. Mogelijk is zelfs sprake van een verkapte dreiging aan het adres van de "officiële" Bosnisch-Servische autoriteiten dat de Joegoslavische autoriteiten naar middelen zoeken om de contacten met anderen aan te halen, tenzij zij erin slagen hun onderlinge geschillen bij te leggen. Wat de SGV met de samenwerking met de JUL beoogt is minder duidelijk. Zij stelt zich ten opzichte van met name de Bosnische partijen bloot aan nieuwe beschuldigingen van deloyaal gedrag.

Bosnisch-Servische Republiek

Dodik nieuwe premier RS

Onverwacht heeft een meerderheid van het Bosnisch-Servische parlement het afgelopen weekeinde overeenstemming bereikt over de benoeming van een nieuwe premier en een door hem te vormen regering. Het betreft de leider van de tweemansfractie van de Unie van Onafhankelijke Sociaal-Democraten (SNSD), Milorad Dodik. Hij werd door president Plavsic voorgedragen nadat zijn voorganger Ivanic had laten weten geen mogelijkheden meer te zien om zijn opdracht, te weten de vorming van een regering van nationale eenheid, uit te voeren. Vervolgens schorste parlamentsvoorzitter Kalinic van de grootste fractie, de SDS van het Servische lid van het Bosnische presidium Krajisnik, de vergadering, maar dit was tegen de zin van vrijwel alle andere fracties, met uitzondering van de SDS en haar informele bondgenoot, de extreem-nationalistische SRS. Deze verlieten de vergadering, maar vervolgens stemden alle andere fracties voor benoeming van Dodik. Inmiddels heeft Dodik de namen vrijgegeven van een aantal kandidaat-ministers,

[REDACTED]

onder wie generaal b.d. Milovanovic als minister van Defensie. In alle gevallen betreft het personen die geen nauwe banden hebben met de SDS of SRS. Het gros kan worden gekenmerkt als gematigd links of onafhankelijke expert. Krajisnik en de vorige premier Klickovic hebben de benoeming van Dodic c.s. illegaal genoemd en gesteld dat de gang van zaken deel uitmaakt van de internationale samenzwering tegen de RS. Westendorp heeft echter zijn instemming met het parlamentsbesluit uitgesproken en gesteld dat Klickovic zich uit het openbare leven moet terugtrekken. Bij laatstgenoemde reactie speelt overigens een hoofdrol dat Klickovic had gezinspeeld op de "liquidatie" van een aantal tegenstanders.

De benoeming van Dodik kon slechts plaatshebben door steun van alle politieke stromingen in het parlement, met uitzondering van SDS en SRS. Dodik wordt derhalve gesteund door een zeer bonte coalitie, waarvan de belangrijkste Moslim-partij SDA de grootste is, maar waarvan ook de SPRS en uiteraard de partij van Plavsic, de SNS, deel uitmaken. De opvallend snelle benoeming van Dodik, in combinatie met de steun van Westendorp en het feit dat de parlamentszitting formeel verdaagd was, zal zonder enige twijfel aanleiding geven tot nieuwe beschuldigingen dat Plavsic, en kennelijk nu ook Milosevic, samenspannen tegen de SDS en derhalve tegen de RS. Dit zal de geloofwaardigheid van de nieuwe regering ten opzichte van de eigen bevolking, zeker in het oostelijke deel van de RS, niet ten goede komen. Een Bosnisch-Servische regering die bestaat bij de gratie van de Bosnische Moslims, maar niet op steun mag rekenen van de twee grootste Bosnisch-Servische partijen, zal met een aanzienlijke gehoorzaamheids crisis te maken krijgen, zeker omdat deze op elk gewenst moment ten val kan worden gebracht door zowel de SPRS als de SDA, welke door de meeste Bosnische Serviërs als externe factoren worden beschouwd.

De persoon van Dodik zal ook bijdragen aan het Bosnisch-Servische wantrouwen jegens de eigen regering. Dodik heeft zich in het verleden geprofileerd als een felle tegenstander van de SDS, die toch door velen wordt beschouwd als de partij die de Bosnisch-Servische belangen in een cruciale fase heeft behartigd. Mede daardoor geniet Dodik nauwelijks aanzien en steun onder de Bosnisch-Servische bevolking. Dat zijn partij (met twee zetels) is vertegenwoordigd in het parlement, is vooral te danken geweest aan het feit dat deze deel uitmaakte van een oppositioneel samenwerkingsverband in Banja Luka (Coalicija Za Banja Luka). Ook het feit dat Dodik lid is van een "schaduwkabinet" (AMV) van Bosnië-Herzegovina, een verzameling van oppositionele groeperingen uit beide entiteiten, zal zijn geloofwaardigheid in de RS ondergraven. Hetzelfde geldt voor veel van de door hem beoogde ministers, die weinig aanzien genieten bij de Bosnische Serviërs. Het zal de SDS- en SRS-leiding niet moeilijk vallen de autoriteit van dergelijke personen teniet te doen.

Dodik zegt wat Westen wil horen

Dodik heeft verklaard dat volgens hem Banja Luka de hoofdstad van de RS moet worden. Deze stad zou ook zetel van de regering moeten zijn. Bovendien zou Dodik hebben gesteld dat de arrestatie van oorlogsmisdadigers één van de voornaamste prioriteiten zou moeten zijn. Dergelijke geluiden, met name die met betrekking tot de oorlogsmisdadigers, zijn vanuit de Bosnisch-Servische republiek zelden gehoord en zullen de internationale gemeenschap als muziek in de oren klinken. Toch mag de reikwijdte van Dodik vooralsnog niet overschat worden. Met zijn genoemde uitspraken neemt Dodik andermaal afstand van de (voormalige?) regeringspartij SDS, die haar machtsbasis vooral in het oosten heeft. Bij dit alles is van cruciaal belang dat de macht van de SDS allerminst uitgespeeld is. Met name op lokaal en regionaal gebied, en zeker in het gebied ten oosten van Doboj, is het leeuwendeel van de machthebbers nog op haar hand. Bovendien beschikt zij over (legale en illegale) bronnen van inkomsten waar de "officiële" machthebbers in Banja Luka slechts van kunnen dromen. Vooralsnog moet er van worden uitgegaan dat de heimelijke ondersteuning van het oosten van de RS en de SDS in het bijzonder vanuit Servië doorgang zal vinden, zoals dat ook het geval was ten tijde van de sancties tegen de RS. Pogingen van "Banja Luka" om sterker bij de internationale gemeenschap aan te kloppen zullen, zeker op korte termijn, nauwelijks resultaat hebben en slechts voer voor nieuwe beschuldigingen vanuit Pale zijn. Dat geldt a fortiori als "Banja Luka" inderdaad assistentie zou verlenen bij de arrestatie van oorlogsmisdadigers. Tegen die achtergrond moet andermaal worden betwijfeld of de jongste ontwikkelingen noodzakelijkerwijs in het nadeel van "Pale" zullen uitvallen.

De breuk tussen de SPRS en de SRS is ook van belang voor de situatie in Servië zelf, waar zich na de jongste verkiezingen een coalitie tussen beide partijen leek af te tekenen. Vermoedelijk zullen de Radicals in Servië geen samenwerkingsverband met de Socialisten willen aangaan, als dezen een soortgelijke coalitie in de RS doorkruisen. Daarbij moet echter worden aangetekend dat er toch al sprake was van verdeeldheid tussen beide partijen in Servië; bovendien is het de vraag of de SPS, onder invloed van het federale presidentschap van Milosevic, nog geïnteresseerd is in de vorming van een deelstaatregering.

Milosevic wenst Dodik geluk

De Joegoslavische federale autoriteiten, met name Milosevic en premier Kotic, hebben hun gelukwensen overgebracht aan Dodik. Inmiddels heeft de Bosnisch-Servische tak van Milosevic's regeringspartij SPS verklaard dat de SDS een "historische kans" voor een regering van nationale eenheid heeft gemist. Kennelijk steunt Milosevic de huidige ontwikkeling en de benoeming van Dodik. Daarbij zal een tweetal overwegingen van doorslaggevend betekenis zijn geweest. Ten eerste illustreert hij ten opzichte van de internationale gemeenschap zijn constructieve opstelling ten aanzien van het vredesproces en de regeringsvorming in de RS (waarbij het overigens een open vraag blijft waarom hij dan de inspanningen van Ivanic niet heeft gesteund). Ten tweede hoopt hij een slag toe te brengen aan de dominante positie van de SDS en met name Krajisnik. Uit de verklaring van de SPRS kan worden opgemaakt dat Milosevic verbolgen is over het feit dat de SDS zich niet heeft willen houden aan de door Ivanic voorgestelde, en door de SPRS gesteunde, pogingen een kabinet van nationale eenheid te vormen. Hoewel wrevel over deze aantasting van zijn leidende positie in de Servische wereld voor Milosevic vermoedelijk een belangrijke rol heeft gespeeld bij zijn besluit om Dodik te steunen, blijft zijn steun aan Plavsic's kandidaat zeer opmerkelijk, omdat Milosevic tot voor kort in het dispuut tussen Krajisnik en Plavsic de zijde van eerstgenoemde had gekozen. Kennelijk heeft Milosevic ook in het kader van zijn voortdurende politiek van "verdeel en heers" de tijd rijp geacht om van positie te wisselen. Daarbij blijft het vreemd dat hij zich nu in hetzelfde kamp bevindt als de SDA, die ook een onontbeerlijke pijler onder de positie van Dodik vormt. Dit "monsterverbond" kan Milosevic niet gedurende langere tijd volhouden zonder zijn geloofwaardigheid volledig te verliezen. Indien Dodik het uithoudt tot de verkiezingen van september a.s., aangenomen dat deze ook daardwerkelijk zullen worden gehouden, zou dit al een wonder zijn.

SFOR blokkeert ministerie in Pale; Westendorp dreigt Kanaal S

Eenheden van SFOR hebben een blokkade ingesteld voor het Bosnisch-Servische ministerie van Binnenlandse Zaken in Pale. Volgens een woordvoerder betreft het een voorzorgsmaatregel die tot doel heeft een vreedzame overgang van de oude regering naar de nieuwe te garanderen. Ongeveer tezelfdertijd heeft Westendorp gesteld over voldoende bewijsmateriaal te beschikken om de nieuwe Bosnisch-Servische zender Kanaal S, die wordt geleid door de dochter van voormalig RS-president Karadzic, uit de ether te halen. Als het een maatregel betreft die tegen Karadzic of zijn kliek gericht is of lijkt, staat de internationale gemeenschap altijd te trappelen om actie te ondernemen. Dit steekt vaak schril af tegen de voorzichtige en soms toegeeflijke houding die ten opzichte van echte of vermeende tegenstanders van Karadzic wordt aangenomen. Zo is in het verleden, kort nadat Plavsic en Krajisnik een overeenkomst hadden gesloten over gezamenlijk gebruik van de media en het afzien van tegen elkaar gerichte propaganda de andere kant opgekeken toen Plavsic als eerste deze overeenkomst schond, maar des te feller opgetreden toen Krajisnik met gelijke munt terugbetaalde. Zelfs het simpele feit dat Plavsic wordt gesteund door de internationale gemeenschap, terwijl haar politieke koers in het verleden niet onderdeed voor die van haar chef Karadzic, ademt eenzelfde geest. Het grootste gevaar van een dergelijk optreden is het provocatieve aspect ervan. Zo wordt er blijkbaar reeds bij voorbaat rekening mee gehouden dat de Pale-leiders zich zullen verzetten tegen de overname van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Als het de bedoeling zou zijn Karadzic c.s. te provoceren tot daden die openlijk aan de kaak kunnen worden gesteld als schendingen van het vredesproces, zou men niet beter te werk kunnen gaan.

Eenheden Vijfde Korps in verhoogde staat van paraatheid

Er zijn aanwijzingen dat eenheden van het Vijfde Korps van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) in verhoogde staat van paraatheid zijn gebracht. Het Vijfde Korps is verantwoordelijk voor de verdediging van het gebied tussen ruwweg Brcko en Gorazde. Daarom is niet uitgesloten dat het een reactie betreft op hogergenoemde SFOR-activiteiten in Pale en omgeving, alsmede de vrees dat Dodik's opmerkingen over de mogelijke arrestatie van oorlogsmisdadigers niet geheel uit de lucht gegrepen zijn. Er is vooralsnog onvoldoende reden om aan te nemen dat het een reactie op de regeringswissel als zodanig betreft. Anderzijds moet er rekening mee worden gehouden dat de gang van zaken en de persoon van Dodik ook onder VRS, zeker in het oostelijk deel van de RS, weerstand ondervindt. Gevallen van insubordinatie zijn allerminst uitgesloten, de voorgenomen benoeming van voormalig VRS-commandant Milovanovic tot minister van Defensie ten spijt.

Colic gebruikt gespierde taal

De commandant van de VRS, Colic, heeft in een interview met een Joegoslavisch weekblad verklaard dat iedere poging om de stad Brcko onder Moslim-controle te brengen tot een nieuwe oorlog zal leiden waarbij

volgens Colic ook Servië en Montenegro zouden worden betrokken. Bovendien gaf hij aan beledigd te zijn door aanklachten wegens oorlogsmisdaden tegen Serviërs. In de kop boven het artikel werd hij geciteerd met het voornemen iedereen te zullen liquideren die hem zou opdragen Karadzic te arresteren. Op de vraag of de VRS zou moeten deelnemen aan het "Equip & Train"-programma (E&T), stelde Colic dat hij niet afhankelijk wil worden van de westerse wereld of iemand anders die hem in het nadeel wil brengen. Hij zei dat zijn leger "in de pas loopt met de Joegoslavische en Russische strijdkrachten". Zoals op elk ander terrein, neemt ook op militair gebied de retoriek weer in hevigheid toe. De uitspraken van Colic zijn feller dan enkele maanden geleden uit zijn mond werden opgetekend; zo pleitte hij nog tot voor kort voor deelname van de VRS aan het nu door hem verdoemde E&T. Uit dit alles blijkt dat de polarisatie in Bosnië-Herzegovina weer toeneemt, hetgeen voor tenminste een deel toe te schrijven is aan de toegenomen druk die de internationale gemeenschap op de Bosnische Serviërs uitoefent. Beschuldigingen van inmenging in interne aangelegenheden en partijdigheid worden zonder enige twijfel overtrokken, maar zijn niet geheel bezijden de waarheid. De kansen op interetnische compromissen worden tegen die achtergrond steeds kleiner. Dat er in dat kader op een nieuwe oorlog wordt gezinspeeld (en niet alleen van Bosnisch-Servische zijde), ligt zeer voor de hand. Het is overigens twijfelachtig of de Russische en Joegoslavische strijdkrachten en politieke leiders onverdeeld gelukkig zullen zijn met de door Colic genoemde solidariteit.

Kroatië

Joegoslavië wil consulaat in Vukovar openen

Een Joegoslavisch persbureau heeft aangekondigd dat de Joegoslavische regering een consulaat wil vestigen in de plaats Vukovar, de "hoofdstad" van oost-Slavonië. Volgens het betreffende bericht heeft de Kroatische regering daarmee in beginsel ingestemd. Er zullen niet veel consulaten in de wereld zijn die zo dicht bij het "moederland" liggen, want Vukovar ligt aan de Donau die ter plaatse de grens vormt tussen Joegoslavië (Vojvodina) en Kroatië. De vestiging van het consulaat heeft dan ook voornamelijk symbolische betekenis. De Joegoslavische regering wil ermee aangeven aandacht te zullen blijven schenken aan de ontwikkelingen rond oost-Slavonië nu het Kroatische gezag daar volledig is hersteld. Kroatië wil met zijn instemming (aangenomen dat dit element ook juist is) illustreren te blijven streven naar normale betrekkingen met Joegoslavië en tevens aangeven dat de toezegging dat het niet zal komen tot grootschalige vervolging van de Serviërs, niet uitsluitend retoriek betreft.

Twee Sloveense militairen gearresteerd in Kroatië

Het Kroatische persagentschap HINA heeft gemeld dat het afgelopen weekeinde twee Sloveense militairen zijn gearresteerd en aan Slovenië overgedragen. Het zou gaan om personen die een poging deden om Kroatisch militair radioverkeer af te luisteren. De Sloveense minister van Defensie Turnsek sprak van een incident en stelde dat de betrekkingen tussen beide landen goed zijn. Ook van Kroatische zijde is aangegeven dat de schade door het incident gering is. Ondanks het feit dat beide republieken tegelijkertijd hun onafhankelijkheid hebben uitgeroepen, bestaan er onderlinge wrijvingen. Deze houden ten dele verband met tekorten aan solidariteit in de strijd tegen het toenmalige Joegoslavische Volksleger. Ook zijn er nog latente grensgeschillen, zowel op het land als in de Baai van Piran. Een incident als het bovengenoemde kan de betrekkingen verder belasten, al heeft geen van beide landen belang bij een escalatie van de tegenstellingen.

Joegoslavië

Montenegro

Djukanovic afgetreden als premier

De nieuwe Montenegrijnse president Djukanovic heeft afgelopen vrijdag zijn ontslag ingediend als premier, omdat hij volgens de Grondwet van Montenegro niet het recht heeft om beide functies te bekleden. Inmiddels heeft hij aangekondigd de huidige minister van Binnenlandse Zaken Vujanovic als opvolger aan te wijzen. Ook zijn er geruchten dat Djukanovic zou overwegen de Liberale Partij (LSCG) in het nieuwe kabinet op te nemen en ook een etnisch-Albanese minister aan te wijzen. Er werd op gezinspeeld dat de etnisch-Albanese partijen in Montenegro interesse hebben voor departementen als Cultuur, Onderwijs of Binnenlandse Zaken.

Vujanovic is een nauw medestander van Djukanovic en zal diens beleid zonder enige twijfel voortzetten. Zoals Djukanovic in zijn inaugurele rede al heeft aangegeven, zijn economische hervormingen met als doel de banden met het Westen te verbeteren, één van zijn basisprioriteiten. Tegen die achtergrond zou de opname van liberalen, onder leiding van Perovic, in de nieuwe regering een voor de hand liggende stap zijn. Het nadeel daarvan is echter dat de Montenegrijnse liberalen felle voorstanders zijn van de onafhankelijkheid

[REDACTED]

van Montenegro. Daarvan heeft Djukanovic zelf afstand genomen; bovendien moet hij weten dat een dergelijke stap een nieuwe provocatie zou betekenen van zijn tegenstanders binnen en buiten de republiek, die toch al van mening zijn dat het optreden van Djukanovic de samenhang van Joegoslavië bedreigt.

Bij de recente presidentsverkiezingen heeft Djukanovic zijn best gedaan om bij de etnische minderheden in Montenegro, met name de Albanezen (die volgens de volkstelling van 1991 ruim 7% van de bevolking vormen) zijn populariteit te verhogen. In dat kader zou de benoeming van een Albanese minister een voor de hand liggende maatregel zijn. Bovendien zou Djukanovic zijn aanzien in de internationale wereld ook vergroten, al was het alleen maar in contrast met Servië, waar Albanezen gediscrimineerd worden.

Bulatovic blijft tegen Djukanovic ageren

De voorganger van Djukanovic, Bulatovic, heeft in een interview voor een Joegoslavisch persbureau gesteld te betwijfelen of er op korte termijn parlementsverkiezingen zullen worden gehouden. Hij leverde ook forse kritiek op het optreden van Kontic, die in de visie van Bulatovic de weg voor Djukanovic's presidentschap zou hebben geëffend. Volgens Bulatovic staat Montenegro "onder arrest" na de illegale arrestatie van veel van zijn aanhangers. Hij herhaalde dat Djukanovic zich schuldig maakt aan "separatisme onder het mom van hervormingsgezindheid". Hoewel de beschuldigingen van Bulatovic mogelijk niet geheel ongegrond zijn, heeft zijn optreden een polariserende werking. Denkbaar is dat het de laatste stuiptrekkingen zijn van een persoon die zijn geloofwaardigheid verloren heeft, maar het vermoeden is gerechtvaardigd dat de gevestigde orde in Belgrado nog steeds achter hem staat, of in ieder geval zijn afkeer van het optreden van Djukanovic steunt. Daarom moet er rekening mee worden gehouden dat het verzet tegen de nieuwe Montenegrijnse president voorlopig zal aanhouden. Daarbij kan onder meer gebruik worden gemaakt van het feit dat de door Bulatovic voorgestane lijn op steun kan rekenen van ongeveer de helft van de Montenegrijnse bevolking.

Servië

Verdeelde reacties in Servië op Dodik

De Servische oppositiepartij DS, één van de belangrijkste leden van het voormalige samenwerkingsverband "Zajedno", die zich graag als gematigd-liberaal afschildert, heeft instemmend gereageerd op de benoeming van de nieuwe Bosnisch-Servische premier Dodik. DS-leider Djindjic stelde dat het beter is dat een regering door het eigen parlement wordt benoemd, hoe incompleet ook, dan dat "de vreemdeling Westendorp" dat doet. Leider Draskovic van de extreem-nationalistische Servische Vernieuwingsbeweging (SPO), die ook deel heeft uitgemaakt van "Zajedno", bekritiseerde de SDS omdat zij een kans voor een regering van nationale eenheid voorbij heeft laten gaan. De derde partner in "Zajedno", de DSS, stelde echter dat Dodik is gekozen "in weerwil van alle democratische en parlementaire regelen en de belangen van de Servische natie". Dodik werd door de DSS een oorlogsprofiteur genoemd en een pion van de internationale gemeenschap en de Bosnische Moslims. De voorzitter van de organisatie van Bosnische Serviërs die zich momenteel in Servië bevinden heeft president Plavsic gewaarschuwd dat Dodik de RS aan de Moslims zal uitleveren.

Uit al deze reacties blijkt dat Dodik ook in Servië verre van onomstreden is. Hoewel het in alle genoemde gevallen gaat om de persoon Dodik, kan kritiek op hem toch ook worden gezien als verkapt kritiek op de opstelling van Milosevic, die Dodik steunt. Daarbij is het overigens opmerkelijk dat de reactie van Draskovic vrijwel naadloos overeenkomt met de opstelling van Milosevic. Dit vormt een nieuw bewijs van de toenadering tussen beide politici die de laatste tijd al waarneembaar was. De reactie van Djindjic, die toch ook niet als al te kritisch kan worden aangemerkt, kan onbedoeld als de weergave van één van de overwegingen van Milosevic worden aangemerkt. Overigens blijkt uit al deze reacties eens te meer hoe verdeeld de Servische oppositie is en blijft; er zijn voor Milosevic op korte termijn mogelijkheden genoeg om op deze verdeeldheid in te spelen en daardoor zijn leidende positie in Servië en de Servische wereld te handhaven.